UDC 929Andraši:069:94(497.113)

ОЛГА АНДРАШИ (1951–2026)

Олга Андраши је рођена 1951. године у Новом Саду. Завршила је гимназију у Оџацима, а потом дипломирала на Одсеку за историју Филозофског факултета у Новом Саду. Након завршетка студија запослила се као професор историје у средњој школи у Оџацима, а потом као кустос историчар у Музеју Војводине. Након иницијативе о отварању музејске збирке у Оџацима 1981. године враћа се у Оџаке и започиње рад на формирању иницијалне археолошке и историјске збирке. Ова збирка, данас при Народној библиотеци „Бранко Радичевић" Оџаци, за чије формирање је заслужна Олга Андраши (тада са звањем музејског саветника), обухватала је неколико сегмената: 1. Оџаци пре Првог светског рата; 2. Оџаци између два рата; 3. НОБ и револуција; 4. Оџаци после Другог светског рата; 5. Колонизација; 6. Кудељарство. Учествовала је у археолошким истраживањима локалитета Доња Брањевина, организовала је прикупљање докумената и археолошких предмета путем поклона и откупа, чиме је у многоме обогатила постојећу збирку. У овој музејској збирци је дочекала пензију.

Олга Андраши оставила је значајан траг у музеологији, локалној историографији и архивистици, посебно у проучавању прошлости Бачке, историје насеља оџачке општине и јеврејског културног наслеђа у Војводини. Њен научни и стручни рад обухватао је текстове објављене у часописима и зборницима, као и више монографских публикација, каталога и приређених пописа архивске грађе.

Међу радовима објављеним у научним и стручним часописима и зборницима, где је објављивала самостално и у коаторству са другим ауторима, издвајају се: „Проблем афирмације малих музејских установа" (*Сйона* 30, 1987), „Каравуково од првог помена до велике поплаве Дунава" (*Рад војвођанских музеја* 36, 1994), „Историја српског насеља Хочак" (*Рад Музеја Војводине* 40, 1998), „Српско Богојево – место у Бачкој XVIII века" (*Зборник Матице српске за историју* 58, 1998), „Мађарско Каравуково 1751 (1753)–1770" (*Зборник Матице српске за историју* 59/60, 1999), „Бачки Брестовац од средине XVI до поткрај XVIII века" (*Зборник Матице српске за историју* 63/64, 2001), „Народна библиотека 'Бранко Радичевић' Оџаци" (*Рад Музеја Војводине* 43/45, 2003), „Пустаре општине Оџаци у XVIII веку" (*Рад Музеја Војводине* 43/45, 2001), „О пустарама општине Оџаци у XVIII веку" (*Зборник Матице српске за историју* 65/66, 2002), „Симболи земљорадње на првим сеоским печатима" (*Из историје пољопривреде*, 2003), „О таксалистима општине Оџаци током XVIII века" (*Зборник Матице српске за историју* 74, 2006), „Историја Српског Милетића од оснивања насеља до јозефинске колонизације" (*Рад Музеја Војводине* 50, 2008), „Упади бесног вука у село 1785. године" (*Тимочки медицински гласник* 33/1, 2008), као и „Две књиге Радована Сремца" (*Рад Музеја Војводине* 62, 2020).

Посебно место у њеном опусу заузимају монографске и стручне публикације: *Бачки Грачац: йрилози за моноїрафију* (1991, са Бранком Покрајцем и Илијом Тмушићем), *250 їодина срйске школе у Раткову 1745–1995* (1995, са Белом Ижаком и Милосавом Шћепановићем), *Колекција текстил-*

них покривки Музејске јединице Оџаци (2008, са Братиславом Идвореан-Стефановић), *Одевне текстилије збирке Колонизација Музејске јединице Оџаци* (2010, са истом коауторком), као и капитални архивистички пописи: *Попис архивске грађе о Јеврејима у фонду „Бачко-бодрошка жупанија" Архива Војводине* (2011), *Попис архивске грађе о Јеврејима XVIII века у Фонду 1 Архива града Новог Сада* (2015) и *Попис архивске грађе о Јеврејима у Фонду 1: Магистрат слободног краљевског града Новог Сада 1800–1849* (2017), све у коауторству са Федором Фишлом. Објавила је и *Каталог сталне поставке Музејске јединице Оџаци* (2020), као и књигу *Вандровке Јевреја* (2022).

На порталима Архива Војводине и „Макабијада" објавила је и низ текстова посвећених историји јеврејске заједнице: „Путне исправе Јевреја", „Сећања на јеврејски Нови Сад", „Јеврејска основна школа у Новом Саду од 1800. до 1900. године", „Јевреји у Бачкој" и „Мале јеврејске заједнице у Бачкој током XVIII века".

Олга Андраши је била аутор информативне документарне поставке у новосадској синагоги. Била је један од сарадника на пројекту откривања споменика Јеврејима Новог Сада погинулим у отпору против фашизма 1941–1945. који је откривен 2023. године у дворишту новосадске синагоге и којим поводом је издат и пратећи деплијан. Годинама је учествовала у обележавању Европских дана јеврејске културе. У оквиру неговања културе сећања посебно место заузима њено учешће у пројекту *ХАНА: Изазови и разоткривање антисемитских митова* (HANNAH: cHallenging And debuNkiNg Antisemitic mytHs) 2022. године. У питању је био двогодишњи европски пројекат са циљем информисања и образовања о дугој историји, култури и традицији јеврејских заједница у Немачкој, Пољској, Грчкој и Србији.

Олга Андраши је била активан члан Јеврејске општине Нови Сад. Добитница је Мегила захвалнице Савеза јеврејских општина Србије. Заслужује вечну хвалу и сећање како јеврејске заједнице, тако и целокупне академске заједнице Србије.

Као житељ места у којем је отац Олге Андраши био први послератни лекар, осећам потребу да поменем и онај тешко мерљив, а драгоцен део њене личности – несебичну подршку и помоћ коју је пружала млађим генерацијама истраживача, научника и трагача за прошлошћу, међу којима је и потписник ових редова.

Радован Сремац